

30 Ik heb een steen verlegd

Ons leven vindt zijn weg in een wereld vol tegenstrijdigheden: een wereld van orde en chaos, van planning en toeval, van bedreiging en ontspanning, van maken en verzaaken. Hoe houden wij ons daarin staande? Welke keuzes maak ik? Wat dóe ik?

De zoektocht naar het antwoord op die vragen kan onze zekerheid opleveren, ambivalente gevoelens over wat te doen of juist na te laten. Dat kan zulke grootse vormen aannemen dat wij blijkbaar kunnen vervallen in ongekend fanatisme in woord en daad of volslagen inertie.

Is de wereld dan maakbaar? Zie Europa: het werelddeel dat een overweldigende cultuur tot stand heeft gebracht, alle vormen van kunst, filosofie, religie, wetenschap, architectuur, techniek. In diezelfde cultuur werd echter ook racisme, vervolging, onderdrukking, barbarij en vernietiging gebaard. Allemaal mensenwerk! Wij kunnen dat!

We maken plannen, we maken rijkdom en armoede en vergroten de kloof daartussen, we maken ongelijkheid. We hebben internet gemaakt en de vele toepassingen daarvan hebben het gedrag van vele miljoenen mensen sterk beïnvloed. We hebben democratieën en dictaturen gemaakt. We maken geloofsgemeenschappen die bevrijding en geborgenheid teweeg hebben gebracht, maar in hun sociale structuur en theologische dogmatiek ook de vrijheid van de menselijke geest in de tang kunnen nemen en zelfs misvormen. We maken mensen gelukkig, we maken mensen beter, we maken mensen kapot door onze taal en daad. In al deze zinnen staat het woord *maken* centraal. Dat is geen woordspelletje; ik geef daarmee uitdrukking aan ons menselijk vermogen om vorm en inhoud aan het leven te geven, met goede en kwade effecten.

Maar wacht even, er is toch ook onvoorstelbaar veel chaos en leed dat ons overkómt, waar we niets aan kunnen doen? Er zijn toch tal van momenten waarin ons levenspad ons brengt waar we niet willen? Nou en of! Hoewel...roep het niet te snel! Heel veel leed is (direct of indirect) het gevolg van menselijk handelen, van roekeloosheid, van onachtzaamheid, van verkeerd gedrag, van lichamelijke en geestelijke terreur door misvormde lieden. Juist veel van wat ménsen maken speelt de chaos en het toeval in de kaart.

Dat wij leven in een gemaakte wereld beschermt ons uiteindelijk niet tegen toeval en chaos en de bedreiging die daarmee gepaard gaat; ze raken ons ongewild. En hóe, zie wat is gebeurd in Beiroet en Parijs. Hoe gaan we daarmee om?

Ik parafraseer graag enkele van de door mij uitgesproken woorden toen ik, 65 jaar geworden, na een arbeidzaam leven van 49 jaar afscheid nam als bestuurder van het Diaconessenhuis in Utrecht: "Ik wil mij blijven verzetten tegen de chaos, tegen de gemakzucht, tegen het toeval dat ons dagelijks achtervolgt. Ik wil niet aanvaarden dat het toeval de regisseur is in mijn leven, zelfs als we zeker weten dat het toeval niet uit te bannen is. Het toeval kan barmhartig zijn, het kan een verwarrende charme vertonen, maar vaak is het ook ongenadig."

Dát was in 2008. Nadien heeft het toeval zich in ons leven inderdaad van zijn genadeloze kant laten zien. Wij waren machteloos en ons leven werd zó ingrijpend aangetast toen de dood en het toeval vrienden werden en onze Martijn met vereende krachten genadeloos velden. Dát was in 2014.

En toch, en toch... waar mogelijk moeten we door ons handelen het toeval saboteren. Wij zijn niet machteloos als we de moed hebben om onze angst en onzekerheid recht in de ogen te kijken. Als we ons onttrekken aan de merkwaardige paradox dat onze vrees voor het toeval misschien juist

groter wordt naarmate we meer zekerheden in het leven hebben.

Alleen wie verzet pleegt tegen de chaos en het toeval, kan uiteindelijk aanvaarden dat het kwaad goede mensen treft.

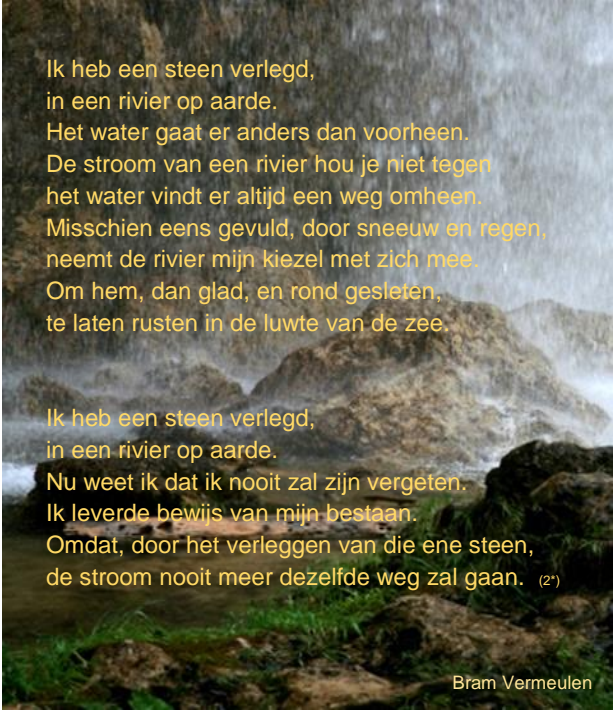
Hoe komt het, dat zovelen roepen dat de wereld niet maakbaar is, terwijl ze niets anders doen dan maken? Wat weerhoudt ons om de chaos en het toeval met open vizier tegemoet te treden?

Het is opvallend dat vooral mensen 'aan de zijlijn', de maatschappelijke toeschouwers, roepen dat maakbaarheid een illusie is. Zij kijken dan wel met de handen in de zakken toe. Wel eens bedacht dat de toeschouwers bij het voetbal andersom redeneren? Dáár roepen de mensen aan de zijlijn dat ze het in het veld beter moeten en kunnen doen! Maar die toeschouwers hebben het niet over zichzelf, maar over anderen.

We vinden het wel min of meer vanzelfsprekend dat in organisaties gewerkt wordt aan verbetering van de cultuur en van kwaliteit. Maar maatschappelijk zou dat blijkbaar niet kunnen. Gelukkig getuigt de maatschappelijke werkelijkheid van veel voorbeelden dat dit wel degelijk kan. In het klein en in het groot: nog nooit in de geschiedenis van West-Europa is het zo lang vrede geweest als nu! Toeval? Is de wereld maakbaar? Enige relativering is belangrijk, dat wel. Maar wie zegt dat de wereld niet maakbaar is en dat chaos en toeval toch niet te bestrijden zijn, verschaft zichzelf bij voorbaat een alibi om niets te doen.

Ik leef in een wereld van orde en chaos, van planning en toeval, van bedreiging en geluk, van maken en verzaken. Als ik op enig moment niet meer tussen de mensen zal vertoeven, zal dan nog van mijn voorbije bestaan geweten worden door mijn verzet tegen toeval en chaos, door mijn vermogen mijn angst in de ogen te kijken, door iets goeds dat ik heb gedaan of gemaakt, hoe klein ook? Misschien door een steen die ik heb verlegd in de rivier?

Zal ik dan ook herinnerd worden omdat ik uiteindelijk kon
aanvaarden wat onaanvaardbaar was toen toeval en dood
met vereende krachten onbarmhartig toesloegen?

Ik heb een steen verlegd,
in een rivier op aarde.
Het water gaat er anders dan voorheen.
De stroom van een rivier hou je niet tegen
het water vindt er altijd een weg omheen.
Misschien eens gevuld, door sneeuw en regen,
neemt de rivier mijn kiezel met zich mee.
Om hem, dan glad, en rond gesleten,
te laten rusten in de luwte van de zee.

Ik heb een steen verlegd,
in een rivier op aarde.
Nu weet ik dat ik nooit zal zijn vergeten.
Ik leverde bewijs van mijn bestaan.
Omdat, door het verleggen van die ene steen,
de stroom nooit meer dezelfde weg zal gaan. (2*)

Bram Vermeulen

Bram Vermeulen (1946-2004) zei:

*Wij zijn hier op aarde om bepaalde lessen te leren.
Zolang je leeft, hebben je daden invloed om je heen.*

Bram Vermeulen schreef (1988) en zong:

Ik heb een steen verlegd

Wil je naar hem *luisteren* als hij dit lied zingt? Klik dan [hier](#)

Wil je hem ook *zien* als hij dit lied zingt? Klik dan [hier](#)

Reactie? Klik [hier](#)

